

Paweł Szuppe

Negatywne zjawiska kulturowe kształtujące oblicze współczesnej Europy w świetle adhortacji apostolskiej Jana Pawła II „Ecclesia in Europa”

Nurt SVD 45/1 (129), 37-45

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Negatywne zjawiska kulturowe kształtujące oblicze współczesnej Europy w świetle adhortacji apostołskiej Jana Pawła II *Ecclesia in Europa*

Paweł Szuppe

Ur. 1975. Teolog ze specjalnością: misjologia i religioznawstwo. Katecheta, pracownik Dominikańskiego Ośrodka Informacji o Nowych Ruchach Religijnych i Sektach w Warszawie.

Wstęp

Adhortacja apostołska Jana Pawła II *Ecclesia in Europa* (28 czerwiec 2003) stanowi wyraz troski o oblicze kulturowe kontynentu europejskiego. Czym jest Europa i dokąd zmierza? Oto pytanie, które przewija się między wierszami dokumentu papieskiego. Jan Paweł II pojmuje Europę jako rzeczywistość ideową, zbudowaną na określonych, tzn. chrześcijańskich wartościach. Papież, jako Ojciec na nowo scalającej się Europy, postuluje przywrócenie kontynentowi fundamentów, które do tej pory go tworzyły, a które dzisiaj zostały zatracone. W procesie tego scalania Kościół staje przed ważnym zadaniem jednoczenia ludzi i budowania przestrzeni pojednania, opartej na chrześcijańskim kodeksie moralnym, najcenniejszym europejskim dziedzictwie. To z niego zrodziło się wspólne dobro, które dało Europie ducha prawdziwego i głębokiego humanizmu¹.

Dzisiejsza Europa ma nowe zadania. Wprawdzie mur berliński legł, pojawił się jednak kolejny mur, który biegnie przez ludzkie serca, a zbudowany jest z lęku i agresji, braku zrozumienia dla ludzi innych nacji, ras i przekonań religijnych, źródłem którego jest egoizm polityczno-gospodarczy oraz osłabienie wrażliwości na wartość ludzkiego życia i godność każdego człowieka².

¹ J. Tyrawa, *Orędzie nadziei dla Europy – kierunki przestania*, [w:] I. Dec (red.), *Ecclesia in Europa – Kościół w Europie i w Polsce*, Wrocław 2005, s. 41; por. M. Pieńkowski, *Wielka Europa – wielkie wyzwanie dla Kościoła*, [w:] „Pastores”, nr 1, 2005, s. 121.

² *Homilia Jana Pawła II podczas Mszy św. z okazji 1000-lecia św. Wojciecha*, [w:] „L'Osservatore Romano”, nr 7, 1997, s. 28.

1. Negatywne zjawiska wpływające na oblicze współczesnej Europy

Jan Paweł II w adhortacji *Ecclesia in Europa* (dalej: EE) ukazuje rzeczywisty stan współczesnej Europy, naznaczony niepewnością na płaszczyźnie kulturalnej, antropologicznej, etycznej i duchowej (EE 3)³. Czasy, w których żyjemy i związane z nimi wyzwania – to okres gaszenia nadziei i zagubienia człowieka. Na kontynencie europejskim pojawiły się bowiem niepokojące oznaki, stanowiące spuściznę dawnej i najnowszej historii (EE 7)⁴.

Wśród negatywnych zjawisk, wpływających na oblicze dzisiejszej Europy, można wyróżnić dwie zasadnicze grupy: pierwsza grupa dotyczy ogólnego klimatu przenikającego i kształtującego mentalność Europejczyków; druga w szczególny sposób odnosi się do chrześcijan, spośród których wielu ulega proponowanym przez świat postawom, często pozostającym w sprzeczności z wiarą chrześcijańską i orędziem ewangelicznym⁵.

Tym, co charakteryzuje atmosferę współczesnej epoki, jest utrata pamięci i dziedzictwa chrześcijańskiego, czyli ogólne zagubienie, dezorientacja, niepewność, brak nadziei, któremu towarzyszy praktyczny agnostycyzm i obojętność religijna (indyferentyzm), wywołująca u licznych społeczeństw Europy wrażenie życia bez duchowego zaplecza (wewnętrzna pustka). Pojawiają się też, poprzez tworzenie praw niezgodnych z Ewangelią (EE 7)⁶, próby przedstawiania kultury

³ Z. Krzyszowski, *Kulturowe uwarunkowania adhortacji apostołskiej Jana Pawła II Ecclesia in Europa*, [w:] „Roczniki Teologiczne”, z. 9, 2004, s. 140.

⁴ J. Bajda, *Prawda i moralność*, [w:] „Studia nad Rodziną”, nr 2, 2003, s. 155; J. Krucina, *Nowa ewangelizacja – obojętności i agnostycyzmowi naprzeciw*, [w:] I. Dec (red.), *Ecclesia in Europa...*, dz. cyt., s. 124; W. Starnawski, *Kościół w Europie: zagrożenia i nadzieje. Fragmenty adhortacji apostołskiej Ecclesia in Europa*, [w:] „Głos – tygodnik katolicko-narodowy”, nr 34, 2003, s. 9; J. Mastej, *Świadkowie nadziei. Sperancyjny charakter świadectwa chrześcijańskiego w świetle adhortacji apostołskiej Jana Pawła II Ecclesia in Europa*, [w:] „Ethos”, nr 3-4, 2004, s. 274.

⁵ D. Gardocki, *Wyzwanie dla Kościoła w Europie w świetle adhortacji Ecclesia in Europa*, [w:] „Studia Bobolanum”, nr 4, 2003, s. 94.

⁶ Z. Krzyszowski, *Kulturowe...*, art. cyt., s. 148; R.E. Rogowski, *Chrześcijanin w Europie. „Trwajcie mocno w wierze” (Kor 16,13)*, [w:] I. Dec (red.), *Ecclesia in Europa...*, dz. cyt., s. 136, 138; W. Starnawski, *Czas zagubienia i znaki nadziei. Adhortacja apostołska „Ecclesia in Europa”*, [w:] „Głos – tygodnik katolicko-narodowy”, nr 27, 2003, s. 9; J. Kudasiewicz, *Nowa ewangelizacja według Ecclesia in Europa*, [w:] „Kieleckie Studia Teologiczne”, nr 3, 2004, s. 208; H. Sławiński, *Głoszenie ewangelii nadziei w świetle adhortacji Ecclesia in Europa*, [w:] „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, nr 4, 2004, s. 290; G.M. Bartosik, *Być bożymi szaleńcami, czyli nowa*

europejskiej z pominięciem wkładu chrześcijaństwa.

Wraz z powolnym, stopniowo postępującym zeświecczeniem i laicyzacją, pojawia się niebezpieczeństwo utraty cennych symboli chrześcijańskiej obecności w kulturze Europy. Wielu ludzi nie potrafi już łączyć ewangelicznego przesłania z codziennym doświadczeniem – z życiem. W kontekście społeczno-kulturowym, w którym chrześcijańska koncepcja życia jest nieustannie zagrożona i wystawiana na próbę, wzrasta również trudność przeżywania osobistej wiary w Jezusa. Istnieją sfery publiczne, w których łatwiej deklarować się jako agnostyk niż wierzący. Ateizm staje się czymś naturalnym, natomiast wiara domaga się społecznego uwierzytelnienia (EE 7)⁷.

2. „Nowa kultura” wobec wartości tradycyjnie chrześcijańskich

Konsekwencją zatracenia dziedzictwa chrześcijańskiego staje się swoisty lęk przed przyszłością, bezbarwność i niepewność jutra, czego niepokojącą oznaką jest wewnętrzna pustka dręcząca wielu ludzi oraz utrata celu i sensu życia, a ich wyrazem i owocem – dramatyczny spadek liczby urodzeń, zmniejszenie liczby powołań do kapłaństwa i życia konsekrowanego, trudności w podejmowaniu definitywnych wyborów życiowych, a nierzadko rezygnacja, także w małżeństwie (EE 8)⁸.

Dzisiejsza kultura Europy charakteryzuje się rozpowszechnioną fragmentaryzacją egzystencji, której przejawami są poczucie osamotnienia, podziały i kontrasty, kryzysy rodzinne, słabość samej kon-

---

ewangelizacja według świętego Maksymiliana Kolbego i adhortacji „Ecclesia in Europa”, [w:] „Lignum Vitae”, nr 6, 2005, s. 16; P. Rabczyński, Nadzieja dla Starego Kontynentu. Po lekturze „Ecclesia in Europa”, [w:] „Ateneum Kapłańskie”, z. 1, 2005, s. 160; A.F. Dziuba, Służyć Ewangelii nadziei – wyobraźnia miłosierdzia, opcja dla ubogich, [w:] I. Dec (red.), Ecclesia in Europa..., dz. cyt., s. 95; L. Dyczewski, Wizjoner Europy, [w:] „Ethos”, nr 3-4, 2003, s. 213; M. Pieńkowski, Wielka Europa..., art. cyt., s. 119; M. McKeever, Kościół w Europie. W poszukiwaniu klucza do lektury adhortacji Jana Pawła II, [w:] „Homo Dei”, nr 4, 2004, s. 14.

⁷ J. Krucina, *Nowa ewangelizacja...*, art. cyt., s. 125-126; J. Tyrawa, *Orędzie nadziei...*, art. cyt., s. 44; W. Starnawski, *Czas zagubienia...*, art. cyt., s. 9; W. Starnawski, *Kościół w Europie...*, art. cyt., s. 9; J. Troska, *Jana Pawła II Ewangelia nadziei dla Europy*, [w:] „Poznańskie Studia Teologiczne”, nr 16, 2004, s. 192; Cz. Parzyszek, „Europa potrzebuje Ewangelii nadziei”. *Rozważania na podstawie adhortacji Ecclesia in Europa*, [w:] „Ateneum Kapłańskie”, z. 3, 2006, s. 519; M. Gierycz, *Kościół ma być sobą*, [w:] „Znaki Nowych Czasów”, nr 7, 2003, s. 30.

⁸ W. Starnawski, *Kościół w Europie...*, art. cyt., s. 9; W. Starnawski, *Czas zagubienia...*, art. cyt., s. 9; por. M. Gierycz, *Kościół...*, art. cyt., s. 28.

cepcji rodziny, konflikty etniczne, odradzające się postawy rasistowskie, napięcia międzyreligijne, egocentryzm, powszechna obojętność etyczna, zabieganie o własne interesy i przywileje. Wiele osób obawia się, że obecna globalizacja zepchnie najsłabszych i najbiedniejszych na margines życia społecznego. Szerzący się indywidualizm powoduje zanik poczucia solidarności międzyludzkiej (EE 8)⁹.

We współczesnej kulturze europejskiej występuje niebezpieczne zjawisko narzucania antropologii bez Boga i Chrystusa, czyli antropocentryzm bez teocentryzmu (człowiek zastępuje Boga, stając się absolutnym centrum rzeczywistości). Ten sposób myślenia prowadzi do porzucenia człowieka i rozwoju nihilizmu na polu filozofii, relatywizmu w teorii poznania i moralności, pragmatyzmu i cynicznego hedonizmu w strukturze życia codziennego. Papież wypowiada mocne słowa na temat kultury Europy, która sprawia wrażenie „milczącej apostazji” człowieka opływającego w dobrobyt, a jednocześnie żyjącego tak, jakby Bóg nie istniał (EE 9, por. EE 26)¹⁰.

W takim kontekście społeczno-kulturowym pojawiają się głosy, by przedstawiać kulturę europejską z pominięciem wkładu chrześcijaństwa, które wywarło wpływ na jej historyczny rozwój i rozprzestrzenienie się po całym świecie. Dziś rodzi się nowa kultura, pozostająca pod wpływem środków masowego przekazu i w dużej mierze sprzeczna z Ewangelią oraz godnością osoby ludzkiej. Do tej kultury Jan Paweł II zalicza rozpowszechniony agnostycyzm religijny, związany z relatywizmem moralnym i prawnym, którego źródłem jest zagubienie prawdy o człowieku i niezbywalnych jego prawach. Tego typu kulturę papież nazywa „kulturą śmierci” (EE 9)¹¹.

⁹ W. Starnawski, *Kościół w Europie...*, art. cyt., s. 9.

¹⁰ W. Starnawski, *Kościół w Europie...*, art. cyt., s. 9; H. Sławiński, *Głoszenie...*, art. cyt., s. 296-297; T. Głuszak, *Rola i zadania chrześcijan w procesie budowania etosu Europy*, [w:] „Społeczeństwo”, nr 3, 2004, s. 531; R.E. Rogowski, *Chrześcijańcin...*, art. cyt., s. 137; T. Borutka, *Jan Paweł II wobec modelu kultury współczesnej Europy. (Na marginesie adhortacji apostolskiej Jana Pawła II „Ecclesia in Europa”)*, [w:] „Świat i Słowo”, nr 2, 2005, s. 109, 111.

¹¹ W. Starnawski, *Kościół w Europie...*, art. cyt., s. 9; W. Starnawski, *Czas zagubienia...*, art. cyt., s. 9; Z. Krzyszowski, *Kulturowe...*, art. cyt., s. 148, 151; J. Bajda, *Prawda...*, art. cyt., s. 155, 162-163; G.M. Bartosik, *Być bożymi...*, art. cyt., s. 16-17; por. T. Głuszak, *Rola i zadania...*, art. cyt., s. 533; L. Dyczewski, *Wizjoner...*, art. cyt., s. 213; M. Pieńkowski, *Wielka Europa...*, art. cyt., s. 119-120.

3. Nadzieje bez eschatologii?

Według Jana Pawła II problemem dzisiejszego Europejczyka jest wypaczona nadzieja, ograniczona jedynie do przestrzeni ziemskiej, zamkniętej na transcendencję, nadprzyrodzoność, którą często utożsamia się z rajem obiecywanym przez naukę i technikę, różnymi rodzajami mesjanizmu, szczęściem natury hedonistycznej (konsumpcjonizm, narkotyki), fascynacją wschodnimi filozofiami, poszukiwaniem okultystyczno-ezoterycznych form duchowości, różnymi kierunkami New Age (EE 10).

Kulturę Europy przenikają poglądy i mentalność nie do pogodzenia z tradycją ewangeliczną, często doznającą różnego rodzaju form prześladowań. Występują w niej niepokojące objawy laicyzacji życia społecznego, utraty pierwotnej wiary oraz kompromisu z logiką tego świata (EE 23)¹².

Europa należy obecnie do tych tradycyjnie chrześcijańskich miejsc, w których konieczna jest nie tylko nowa ewangelizacja, ale w pewnych przypadkach także ewangelizacja pierwsza (EE 46). Papież ma na myśli te sytuacje, w których nominalni chrześcijanie żyją tak, jakby Chrystus nie istniał. Miejsce pewności wielkich prawd wiary zajmuje niejasne, mało zobowiązujące uczucie religijne. Ponadto szerzą się różne formy agnostycyzmu i praktycznego ateizmu, przyczyniające się do pogłębienia rozdzwiewu między wiarą a życiem. Wielu chrześcijan ulega duchowi immanentystycznego (a-religijnego) humanizmu, osłabiającego ich wiarę, a w konsekwencji prowadzącego do jej całkowitego porzucenia. W kulturze europejskiej coraz częściej występuje sekularystyczna interpretacja wiary, związana z głębokim kryzysem sumienia i praktyk moralności chrześcijańskiej. Wielkie wartości, stanowiące inspirację dla kultury Europy, zostały oddzielone od Ewangelii, tracąc swą najgłębszą duszę i zostawiając miejsce dla licznych wypaczeń (EE 47)¹³.

W Europie panuje klimat dechrystianizacji (EE 67), dotyczący nie tylko płaszczyzny wiary, ale także kultury, historii, sfery społeczno-politycznej. Dechrystianizacja to odrzucenie wszystkiego, co chrze-

¹² D. Gardocki, *Wyzwanie dla...*, art. cyt., s. 96; por. R.E. Rogowski, *Chrześcijańcin...*, art. cyt., s. 142-143.

¹³ R. Kuligowski, *Ewangelizacja kultury*, [w:] „Kieleckie Studia Teologiczne”, nr 3, 2004, s. 219; J. Tyrawa, *Orędzie nadziei...*, art. cyt., s. 48; por. J. Troska, *Jana Pawła II...*, art. cyt., s. 197; Cz. Parzyszek, *Europa potrzebuje...*, art. cyt., s. 523; J. Bajda, *Prawda...*, art. cyt., s. 164-165; D. Zimoń, *Głoszenie Ewangelii nadziei*, [w:] I. Dec (red.), *Ecclesia in Europa...*, dz. cyt., s. 59.

ścijańskie (system wartości, duchowość, egzystencja), i propagowanie utylitarystycznego lub konsumpcyjnego stylu życia, często naznaczonego relatywizmem. Proces ten uderza w samego człowieka, niszcząc jego relacje z Bogiem, z samym sobą i z innymi ludźmi¹⁴.

Obecnie panująca atmosfera w Europie sprzyja rozpowszechnianiu religijności mglistej i niejednokrotnie błędnej. Obserwuje się ucieczkę w spirytualizm, synkretyzm religijny, ezoteryzm, dążenie za wszelką cenę do przeżycia wydarzeń nadzwyczajnych, prowadzących do bezdroży rozmaitych sekt czy szukania doświadczeń pseudoreligijnych (EE 68)¹⁵.

Współczesne społeczeństwa europejskie przenika „kultura śmierci”, która poważnie niepokoi. Papież nie definiuje jej jednak, a charakteryzuje typowymi symptomami: starzeniem się i zmniejszaniem populacji ludności, spadkiem liczby urodzeń, szerzeniem się aborcji, zabiegami dokonywanymi na embrionach ludzkich, niewłaściwym stosowaniem prenatalnych technik diagnostycznych, propagowaniem eutanazji, egoizmem w przekazywaniu życia, podsycanym fałszywymi wzorcami bezpieczeństwa i szczęścia (EE 95-96)¹⁶. „Kultura śmierci” charakteryzuje się wadliwą koncepcją wolności (oderwana od prawdy o człowieku), postawą negacji Boga, wypaczeniem sumienia, odrzuceniem prawdy obiektywnej oraz destruktywną etyką¹⁷.

Zakończenie

Adhortacja apostołska Jana Pawła II *Ecclesia in Europa* analizuje sytuację Europy z całym realizmem. Ukazuje stan faktyczny i niemałe problemy, które przeżywa człowiek początku XXI wieku¹⁸. Papież przedstawia negatywne zjawiska kulturowe kształtujące oblicze

¹⁴ Por. Z.P. Cieszkowski, *Dechrystianizacja i nowa ewangelizacja Europy jako problemy wiary w świetle adhortacji Ecclesia in Europa*, [w:] „Studia Paradyskie”, nr 13, 2003, s. 10-13; Z.P. Cieszkowski, *Dechrystianizacja i nowa ewangelizacja Europy jako problemy teologiczne współczesnego Kościoła*, [w:] „Studia nad Rodziną”, nr 7, 2003, s. 208-213; S. Czerwik, *Celebracja Ewangelii nadziei – prawdziwa odnowa liturgii*, [w:] I. Dec (red.), *Ecclesia in Europa...*, dz. cyt., s. 72.

¹⁵ Cz. Parzyszek, *Europa potrzebuje...*, art. cyt., s. 525; por. J. Troska, *Jana Pawła II...*, art. cyt., s. 193, 198; H. Sławiński, *Głoszenie...*, art. cyt., s. 290; S. Czerwik, *Celebracja...*, art. cyt., s. 71.

¹⁶ Z. Krzyszowski, *Kulturowe...*, art. cyt., s. 152-154; Cz. Parzyszek, *Europa potrzebuje...*, art. cyt., s. 528; por. J. Troska, *Jana Pawła II...*, art. cyt., s. 200.

¹⁷ Z. Krzyszowski, *Kulturowe...*, art. cyt., s. 154, 156.

¹⁸ A. Perz, *Powołania w Europie – nadzieja mimo lęków*, [w:] „Kieleckie Studia Teologiczne”, nr 3, 2004, s. 244.

współczesnej Europy, dramatyzm sekularyzującego się kontynentu, ale w perspektywie prawdziwej, autentycznej i wiarygodnej Ewangelii nadziei¹⁹. Zwraca też uwagę na fundament wartości chrześcijańskich, stanowiący podporę dla budowania wspólnoty europejskiej, od którego zależy jej przyszłość (EE 19). Pierwszym podstawowym zadaniem dla kontynentu europejskiego jest odnalezienie własnej prawdziwej tożsamości, która powinna zostać odbudowana w sposób twórczy. Europa powołana jest do wypracowania nowego wzorca jedności w różnorodności, wspólnoty narodów pojednanych, otwartej na inne kontynenty i włączonej w aktualny proces globalizacji. Ma uznać i odzyskać podstawowe wartości: transcendentną godność osoby ludzkiej, znaczenie rozumu, wolności, demokracji, państwa prawa i rozdział między polityką a religią (EE 109)²⁰.

Tworzenie nowego oblicza Europy wymaga również uwzględnienia wymiaru religijnego i kierowania się w nim kryteriami etycznymi, ponieważ są one podstawą trwałego fundamentu. W centrum tego projektu musi znaleźć się człowiek, ochrona jego godności i niezbywalnych praw oraz zaspokojenie podstawowych potrzeb, zarówno jednostki, jak też całego społeczeństwa²¹. Tylko w taki sposób Europa znów będzie „wspólnotą ducha”, prawdziwym domem, w którym panuje radość życia (EE 121).

Streszczenie

Jan Paweł II w adhortacji *Ecclesia in Europa* ukazuje rzeczywisty stan współczesnej Europy, naznaczony niepewnością kulturalną, antropologiczną, etyczną i duchową. Można wyróżnić dwie zasadnicze grupy negatywnych zjawisk: pierwsza dotyczy ogólnego klimatu przenikającego i kształtującego mentalność Europejczyków; druga odnosi się w szczególności do chrześcijan, spośród których wielu często ulega postawom sprzecznym z wiarą chrześcijańską i orędziem ewangelicznym.

Ecclesia in Europa analizuje sytuację Europy z całym realizmem. Ukazuje niemałe problemy człowieka początku XXI wieku. Papież, w perspektywie prawdziwej, autentycznej i wiarygodnej Ewangelii nadziei, przedstawia negatywne zjawiska kulturowe kształtujące oblicze

¹⁹ Z.P. Cieszkowski, *Dechrystianizacja i nowa ewangelizacja Europy jako problemy wiary...*, art. cyt., s. 15.

²⁰ D. Gardocki, *Wyzwanie dla...*, art. cyt., s. 105; J. Troska, *Jana Pawła II...*, art. cyt., s. 201; M. McKeever, *Kościół...*, art. cyt., s. 14-15.

²¹ Por. J. Bajda, *Prawda...*, art. cyt., 166.

współczesnej Europy i dramatyzm sekularyzującego się kontynentu. Zwraca też uwagę na fundament wartości chrześcijańskich, stanowiący podporę dla budowania wspólnoty europejskiej, od którego zależy jej przyszłość. Podstawowym zadaniem staje się odnalezienie prawdziwej tożsamości Europy.

Europa powołana jest do wypracowania nowego wzorca jedności w różnorodności, wspólnoty narodów pojednanych, otwartej na inne kontynenty i włączonej w aktualny proces globalizacji. Ma uznać i odzyskać podstawowe wartości: transcendentną godność osoby ludzkiej, znaczenie rozumu, wolności, demokracji, państwa prawa i rozdział między polityką a religią.

Tworzenie nowego oblicza Europy nakazuje uwzględnić także wymiar religijny i kryteria etyczne. W centrum tego projektu musi znaleźć się człowiek, ochrona jego godności i niezbywalnych praw oraz zaspokojenie podstawowych potrzeb, zarówno jednostki, jak też całego społeczeństwa.

Abstract

In his apostolic exhortation *Ecclesia in Europa* John Paul II describes Europe's recent and actual state, characterised by cultural, anthropological, ethical and spiritual uncertainty. Two basic groups of negative phenomena can be specified, the first of which concerns the general climate affecting and shaping the Europeans' mentality; the second refers to Christians in a specific way, many of whom often surrender to the attitudes that are contradictory towards the Christian faith and the evangelical proclamation.

Ecclesia in Europa fully realistically analyses the conditions prevailing in today's Europe. It describes the not-so-undemanding problems of man at the beginning of the 21st century. The Pope, in the perspective of genuine, authentic and credible Gospel of hope, enumerates negative cultural phenomena that shape the modern Europe's facade with the drama of the continent being under secularisation. He pays attention to the foundation of Christian values that supports the building of the European bonds, which the continent's future depends on. To find Europe's actual identity – becomes the most essential assignment.

Europe has been appointed to work out a new standard of unity in diversity, the community of conciliated nations, opened to other continents and participating in the recent globalisation process. It is supposed to regard and to regain the basic values: the transcendent di-

gnity of human-being, the essence of mind, freedom, democracy, law-governed states and the division between politics and religion.

The creation of Europe's new appearance requires the religious dimension and ethic criteria being taken into consideration. Man must be this project's centre, with the protection of their dignity and the inalienable laws as well as the satisfaction to the essential needs, both of the individuals and of the entire society.